

НАША ПРАВАДА

Выходзіць два разы у тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
Вільня, Віленская вул. 12—6 (Wileńska 12. m. 6)
Рэдакцыя ачынена ад 12 да 2 гадз. штодня,
апрача святачных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.

Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты
і вл. 50 гр. Для заграшчы ўдвая даражэй.
Перамена адрэса 30 гр.

Няпрыватны ў друк рукапісы навад не
вартваюцца.
Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош.,
сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр.
за радок пятагу ў 1 шпальту.

№ 7

Вільня, Пятніца 22-га красавіка 1927 г.

Год 1

Пагроза сяроднім школам.

Каб народныя масы мелі магчымасць здаволіваць усе свае духоўныя патрэбы ў роднай мове, каб мелі магчымасць прысвоіваць усе здабыткі сусветнай культуры ў даступнай для іх форме, ды з свайго боку нешта ўкладаць у сусветную культурную скарбніцу, — дзеля гэтага яны мусяць мець, а калі ня маюць, дык стварыць сваю інтэлігенцыю.

Ведама, што кожны народ творыць сваю інтэлігенцыю мо' зусім незалежна ад сваёй волі, але гэтая інтэлігенцыя не заўсёды йдзе на служэнне тым працоўным масам народу, якія сваім мазалём кормяць яе, ды і наагул твораць усе матэрыяльныя багацці. На нашым уласным прыкладзе мы бачылі, як у працягу сталяцця ўсе тыя адзінкі, якія, выходзячы з беларускае масы, ставаліся інтэлігентамі, — уліваліся ў нацыянальна і сацыяльна „чужое мора“, становячыся ці то ў рады польскае буржуазіі, ці ў рады расейскае бюракратыі. І ясна, што іх праца ані нашым сялянам і работнікам не давала ніякае культурнае стравы, ані творчасці нашага нацыянальнага духа не праводзіла ў сусветную культуру.

Калі беларускі адраджэнскі рух пачаў шырака разьвівацца, захопліваючы вялізарныя масы нашага сялянства і работнікаў, дык у апошніх адразу-ж выявілася патрэба мець сваю інтэлігенцыю, якая служыла-бы ня чужой буржуазіі, а свайму працоўнаму народу. За першыя дваццаць гадоў найнавейшага пераходу ў нашым адраджэнскім руху нашы будучыя інтэлігенты ня мелі іншага шляху да культуры, як праз чужаковую школу — гімназію і ўніверсытэт. І толькі пасля сусветнае вайны, калі ўлада царскае Расеі была разьбіта, у мамент бліснуўшае нам на часінку волі мы здолелі стварыць першыя свае сяроднія школы, а пяць гадоў назад у Менску, сталічным месце Радавае Беларусі, быў закладзены Беларускі Дзяржаўны Універсытэт, сьледам за якім стварыўся цэлы рад другіх вышэйшых школаў беларускіх.

Варункі нашага сучаснага жыцця пазбавілі Заходнюю Беларусь магчымасці карыстацца тымі новымі інтэлігентнымі сіламі, якіх узгадвалі беларускі ўніверсытэт і іншыя вышэйшыя школы Радавае Беларусі. І ня толькі жывыя людзі, але і плады іхняе працы ў пастаці кніг, друкаваных у Радавай Беларусі, ня маюць да нас доступу. Дык ясна, што мы тут, у Заходняй Беларусі, мусім свае культурныя патрэбы здаваляць сваімі ўласнымі сіламі, мусім узгадоўваць сваю ўласную народную інтэлігенцыю. Вось чаму ўсе сілы беларускага грамадзянства ў гэтай часціне нашае Бацькаўшчыны скіраваны на абарону і ўмацаванне тых

некалькіх беларускіх гімназіяў, якія здолелі ператрываць усе дасюляшнія наскокі і ўдары, — вось чаму варожыя нам сілы тужацца з усёе моцы, каб зьнішчыць — сьледам за пачатковым школьніцтвам — і нашы сяроднія школы. Вось чаму, урэшце, для гадунцоў нашых гімназіяў дагэтуль зачынены дзверы польскіх універсытэтаў...

Апошнія загады школьных уладаў, на падставе якіх віленскай і радашкоўскай беларускім гімназіям пагражае з восені сьмерць (забарона працы чуць не палове вучыцельёў беларускай гімназіі ў Вільні, пазбаўленне сталае канцэсіі гімназіі ў Радашковічах), выклікалі дружны пратэст з боку арганізаванага беларускага грамадзянства. На жаль, у гэты нязвычайна важны для нашага народу мамент мы пазбаўлены ў Сейме прадстаўніцтва, якое магло-бы ўзяць на сябе кіраўніцтва грамадзкай акцыяй у абарону нашае сяродняе школы. Наадварот: астаха Беларускага Пасольскага Ключу складаецца або з яўных „угадоўцаў“ (згоднікаў), якія гатовы пайсці на ўсё за магчымасць атрымаць пасольскія мандаткі ў новым Сейме, — або з клерыкалаў, якія ўжо даўно вядуць на сваю руку неспрымірную барацьбу з беларускімі гімназіямі, стараючыся разваліць іх, як не даволі пранікнутыя духам клерыкалізму... Дык грамадзянства мусіць рахываць толькі на свае ўласныя сілы ў змаганні за сваю сяроднюю школу і перадусім здаць сабе добра справу з значэння таго, што ў гэтай галіне нашае культурнае працы сяньня дзеецца.

З прычыны таго, што апошні нумар нашае газеты быў сканфіскаваны, і ня ведаем, ці дайшоў да вёскі, — зварачаем увагу нашых чытачоў на адну практычную раду, дзеленую ў гэтым нумары нашым культурным працаўніком на вёсцы. Справа йдзе аб арганізацыю ланцаў на вёсцы. Вось жа прапануецца ўсім ахвочым людзям парупіцца выпісаць „Родныя Гоні“, дзе друкуецца поўнасьці ці ў скораче публічны лекцыі, чытанія па суботам у Цэнтральным Гуртку Т-ва Беларускае Школы ў Вільні. Гэтыя лекцыі — пры захаванні вымаганах законам фармальнасьцяў — і можна паўтараць па вёсках, перадусім там, дзе ёсьць гурткі Т-ва Беларускае Школы.

Паміж іншым, маёвы нумар „Родныя Гоні“ будзе ахвяраваны творчасці Максіма Багдановіча, — у сувязі з дзесяцілеццем сьмерці яго, якое прыпадае на 25 мая с. г. Віленскае грамадзянства ладзіць урачыстае памінаньне памершага песьняра ў суботу 28 мая. Вось-жа было-б вельмі пажаданым, каб наша вёска адгукнулася на гэтыя ўгодкі і, карыстаючыся матэрыялам маёвага нумару „Родныя Гоні“, уладзіла свае мяцовыя абоды ў той-жа дзень.

Хай гэтак у адзін дзень зьліюцца ўвадно думкі ўсіх сьведомых беларусаў, памінаючы вялікага сына нашага народу!

Гаспадараньне фашыстаў у Літве.

Літоўскі прэм'ер аб разгоне Сейму і аб далейшых плянах ураду.

Літоўскі прэм'ер Вальдэмарас у гутарцы з журналістам жыдоўскай газеты заявіў, што ўрад ня можа сказаць, калі зробіць выбары ў новы Сейм... Урад мавіцца, як відаць, бяз Сейму „правясыці шмат новых рэформаў — у галіне... аснаўных законаў (Констытуцыі...) і самаўрадаў, каб выпушціць усе тыя пляны, аб якіх казаў прэм'ер у сваёй праграмай дэкларацыі“... „Дык хай сам народ скажа сваё слова — шляхам выбараў, або інакш“ (?). Як жа ж гэта „народ скажа сваё слова“ — бяз Сейму? Аб гэтым прэм'ер ня кажа нічога, бо-ж урад ня ведае навет, ці здолее зрабіць новыя выбары сёлета...

На запытаньне, ці будуць зьмены ў урадзе, Вальдэмарас адказаў, што ліній „радыкальнай рэканструкцыі“ ня будзе. Дробныя перамены можа і будзе. Але прэм'ер астаецца Многа казаў прэм'ер аб пераходзе ў апазіцыю некаторых раней урадавых партыяў — у сувязі з апошнімі гвалтамі ўраду над Канстытуцыяй ды нарушэньнем пасольскай нятыкальнасьці. „Можа створыцца такое палажэньне, што прыдзецца... змяніць і выбарны закон... Але казаць аб гэтым яшчэ — перадача“...

К гэта ўсё фашыстаўскія ўрады падобны адзін да аднаго!

Харантэрная адозва літоўскага прэз. Сметоны.

Прэзыдэнт Літоўскай Рэспублікі Сметона выдаў „святоточную“ адозву да народу, у якой тлумачыць, чаму ён (?!) разгнаў Сейм і г. д. Сейм, — ну, ведама ж — страціў услякія ўплывы ў краі; ня глядзяч на гэта, урад „ляляна стараўся працаваць побач з ім“... Але ў канцы — усё-ж прышлося распусціць Сейм. Надалей, каб зрабіць Сейм „працадольным“, трэба будзе змяніць Канстытуцыю і выбарны закон, абрэзаўшы прынама на палову лічбу паслоў. Прэзыдэнта павінен выбіраць ян Сейм, але — увесь народ, асобным галасаваньнем... Сейм быў распущаны дзеля таго, што большасць Сейму, якая складалася з людцоў, сацыял-дэмакратаў, меншасцяў і клайпаўдаў, ня глядзячы на раскрывіце замахаў стану, на чале якога стаяў пас. Пайяўіс, выразіла недаверы ўраду... У канцы адозва заклікае народ да еднасьці і даверы да ўраду, які толькі адзін здолее — зрабіць сільнай Літву“.

Што кажа апазіцыя.

Бэрлінскія газеты зьмяшчаюць карэспандэацы з Літвы — са слоў павадыроў апазіцыі, якія ня менш цікаўна, але крыху інакш, рысуюць палажэньне ў Літве.

Быццам, у Літве ўрад утратіў ужо ўслякую паважную апору ў партыях, з якіх складаўся Сейм. — Дык мавіцца прапору абвясціць дыктатуру. Але дыктатарам ня будзе Вальдэмарас, але нейкі — Мэркіс, сучасны ваенны міністар, праз якога найбольш дзее англійскі ўплыў... Гэты Мэркіс мае стварыць „габінэт“, у склад якога ня ўвойдуць навет хрысьціянскія дэмакраты, а толькі „шчырыя фашысты — нацыяналісты“ (?). Новы ўрад мае ўрадаваць — без парламанту... Другая карэспандэацыя кажа, што ў Літве пануе поўны хаос. — Прэзыдэнт і прэм'ер, якія страцілі даверы Сейму, сталіся прастымі „пешкамі“ ў руках ваеннага міністра Мэркіса.

Асабліва цікаўна „карэспандэацыя з Літвы“, зьмешчаная ў „Рэчыспалітай“. Нейкі „былы міністар“ кажа зусім ясна, дзеля чаго зроблены першы і другі замаха і пераварот, ды ўводзіцца дыктатура ў Літве. Усё зроблена дзеля таго, каб дабіцца за ўсялякую цану — параўмення Літвы з Польшчай... Сувязь з Радамі — небяспечна для Літвы, бо першым яе рэзультатам быў камуністычны пераварот. Сувязь з Нямеччынай — азначал-бы перадусім адрачэньне ад Клайпэды. Сувязь з Польшчай, праўда, таксама азначае адрачэньне ад Вільні, але — хто ж з рэальных літоўскіх палітыкаў не разумее нерэальнасьці літоўскіх пратэнсіяў на Вільню? Дык трэба назаўсёды перастаць ашукываць літоўскі народ абяцанкамі вярнуць яму Вільню... Народ, грамадзянства, Сейм, усе партыі так прывыклі лічыць Вільню літоўскай сталіцай, што „толькі дыктатарскі ўрад, які ня будзе лічыцца з недасяпелым палітычна парламантам, можа распа-

чаць разумную палітыку — адрачэньня ад Вільні“... „Дык апошнія вышадкі найляней спрыяюць параўменню паміж Літвой і Польшчай. Бо ж толькі ўрад жалезнай рукі можа адважыцца на гэты рашучы, але збаўчы крок“.

Так казаў польскаму журналісту „выдатны літоўскі палітык“... — Дык — ці-ж ня ясна ўсё, што робіцца, — як на далоні?! Камі ўвесь народ і ўсё літоўскае сьвядомае палітычна грамадзянства — проці параўмення з Польшчай коштам адрачэньня ад усіх дзяржаўных пратэнсіяў Літвы, — дык трэба нейкаму нікому дагэтуль ня ведамаму „дыктатару“ „жалезнай рукою“ адсунуць ад улады і пазбавіць голасу ўсё грамадзянства краі, ды правясыці, зламаўшы ўсё „перашкоды“ (Канстытуцыі!), жейкую „вышэйшую волю“... Чыя гэта воля, ці-ж трэба казаць?!

Фашыстаўскія настроі — сярод віленскіх літвіноў.

Хая сярод віленскіх літвіноў — за малымі выняткамі — пануе фашыстаўскі настрой, аднак, да фашыстаўскага перавароту ў Літве яны гэта даволі ўдатна ўкрывалі. Пасля перавароту-ж укрываць перасталі, выявіўшы цалком сваё палітычнае аблічча.

Гэтак у адносінах да беларусаў літоўскае грамадзянства — шчыра, ці ня шчыра, — займала даволі прыхільнае становішча. Дый зусім справядліва: трэба-ж было лужыць свае сілы дзеля самаабароны ад супольных небяспек! Але з таго часу, як літоўскія фашысты ў Коўні заявілі аб сваёй ахвочы да гаварыцца з Польшчай, гэтая матрэба якбыццам адпала сама сабой. І вось віленскае літоўскае грамадзянства пачало рабіць дужа няпрыстойныя выступленьні проці радыкальна настроенае большасці беларускага грамадзянства, разглядаючы жменьку „сваіх“ беларусаў з кс. Станкевічам на чале, як адзіных прадстаўнікоў беларускага народу. І ня дзіва: ня кажучы ўжо аб супольнасьці буржуазнае ідэалогіі літоўскіх фашыстаў і беларускіх хадэкаў, іх злучае і тое, што „нашыя“ хадэкі гатовы „падарываць“ Вільню фашыстаўскі Літве, баючыся, каб ня злучылася ўрындак з ненавісным ім Менскам... У вялікодным нумары літоўскі журнальчык у польскай мове „Žuvisi Lietui“ зьмяшчае сталець, у якой і ён „лягнул“ разьбітую польскім урадам „Грамаду“, прысылаючы ей „варожыя адносіны“ да Літвы. Слушна: ня толькі „Грамада“ і яе прэса, але і ўсё радыкальнае беларускае грамадзянства з агідай і абурэньнем адносіцца да запанаваўшых у Літве фашыстаўскіх бандытаў, якіх расстрэліваюць усіх, хто запраўды хоча незалежнасьці і сацыяльнага вызваленьня для літоўскага працоўнага народу. І хіба толькі людзі, зусім пазбаўленыя сумленьня, могуць сёгодня захоплівацца літоўскім гаспадарчым жырцьцём, ды навет суліць Літве... Вільню! Аб Вільні маглі-б згаварыцца працоўныя беларусы з такімі-ж працоўнымі літвінамі, вырашаючы гэту справу справядліва і з карысцяй для абедзвюх старон. Але толькі ворагі беларускіх сялян і работнікаў шукаюць параўмення ў віленскім пытаньні з літоўскім фашызмам.

Што суліць літоўскі фашызм беларусам, калі-б у выніку аб'яднаньня Літвы з Польшчай у Вільню прыйшла літоўская ўлада, — аб гэтым сьведчыць хая-бы сумны факт, які здарыўся з грам. Вацлавам Ластоўскім у Коўні. Як ведама, грам. Ластоўскі ў свой час падпісаў ад імя беларусаў зрачэньне беларускіх правоў ня толькі на Вільню, але і на Горадні — на карысьць Літвы. Некалькі гадоў пасля гэтага Ластоўскі жыў у Коўні і даставаў ад літвіноў значную дапамогу грашмі на друкаваньне ягоных прац аб беларушчыне і часопісі „Крывіч“. Але вось, пасля фашыстаўскага перавароту ў Літве, літоўская буржуазія прыняла лішнім шукаць згоды беларусаў на ўступку Літве Вільні і Горадні, — і Ластоўскі аказаўся непатрэбным: Вільня-ж фактычна знаходзіцца пад уладай Польшчы... Дык Ластоўскі, многалетні „літвафіл“, мусіў пакінуць „гаспадыню“ Коўну, у якой ня меў ужо чаго есьці!

Хай прыклад гэты расчыніць вочы тым беларусам, якіх сяньня баламуцяць розныя чорнасутаньнікі „прыхільнасьці“ да нас літоўскае буржуазіі і кліру! З літоўскай буржуазіяй, з літоўскімі фашыстамі нам запраўды не па дарозе. Але мы верым, што

Вышысьце й купляйце адзіны у Заходняй Беларусі ілюстраваны часопіс

„РОДНЫЯ ГОНІ“

БЕЛАРУСКІ МЕСЯЧНІК ЛІТАРАТУРЫ І КУЛЬТУРЫ.

Выходзе кніжкамі ў 48 старонак пад кіраўніцтвам найлепшых у Заходняй Беларусі літаратурных крытыкаў і журналістаў.

Цана на год — 8 зл., на 3 мес — 2 зл., адна кніжка — 75 грошаў.

Адрэс Рэдакцыі: Вільня, Крывое Кола 21 (Wilno, Krzywe Koło 21).

працоўныя масы Літвы вызвалілі ўрэшце спад панавання „радымага“ фашызму, і тады ў нас з імі зноўдзена і суголыны язык,

і магчымаць дагаварыцца ў-ва ўсіх тых справах, якія з'яўляюць Беларусь з Літвой. Н. Ф.

Палітычная хроніка.

Барацьба ў Кітаі.

Страшная бойня ў Шанхаі.

Контр-рэвалюцыя прыняла асабліва крывавыя формы ў Шанхаі, дзе жаўнеры Чанг-Кай-Шэка былі кінуты ў запраўдны бой проці работнікаў, якія пайшлі ў атаку на галоўную кватэру Чанг-Кай-Шэка. Роботнікі паставілі наперадзе жанок і дзяцей, лічучы, што жаўнеры ня будуць страляць у сваіх. Але жаўнерам быў дадзены прыказ страляць... У рэзультате — шмат забітых і раненых. Спраба агудыльна забастоўкі ня мела паспеху. Гэткім чынам увесь работніцкі рух быў разгромлены контр-рэвалюцыяй.

Барацьба Чан-Кай-Шэка з работніцкім рухам.

Тое, што пачаў рабіць Чан-Кай-Шэк, абапершыўся ў Шанхаі на вейкае параўменне з чужаземным флётам, а можа ў дадатку — на тайным параўменні з самім Чанг-Тэо-Лінам, — носіць яўна характар контр-рэвалюцыі, якая — у сучасных варунках барацьбы за нацыянальнае вызваленне — мае значэнне нацыянальнай здрады. Адносіны Чан-Кай-Шэка з Кантонам дагэтуль нежыявы. Але тое, што ён пачаў рабіць у Шанхаі, дык яона зусім: ён зарыштаваў старшынню шанхайскіх праф. саюзаў, разграміў усе работніцкія арганізацыі, разброіў работніцкую міліцыю, выдэе запраўдну хатнюю вайну ўжо з тым левым флангам Ку-омінтангу, які мае дзяржаўную ўладу ў Кантоне! Прадстаўнікі гэтай пануючай у Кантоне левыя камісам расстрэліваюць Чан-Кай-Шэкам на ўсім абшары яго ўлады. І гэта ўсё — пасля таго, як кантонскі ўрад афіцыйна абвясціў, што гэты Чан-Кай-Шэк — скінуты з становішча галоўнага камандзіра арміі.

ІІІ Інтэрнацыянал аб Чанг-Кай-Шэку.

З Масквы паведамляюць, што ІІІ Інтэрнацыянал выдаў адозву, у якой абвясціў Чанг-Кай-Шэка „здраднікам Рэвалюцыі“ і „саюзнікам імперыялістаў“. Адозва заклікае работнікаў усіх краёў — перашкодзіць перавозцы войск і амуніцыі ў Кітаі.

Прокікамуністычны пераворот у Кантоне?

Англіійскія крыніцы падалі сенсацыйную вестку аб пераворце, які зрабілі ў Кантоне прыхільнікі ген. Чанг-Кай-Шэка — генералы Гей і Лі-Чай-Сун, губерватар Кантону. Гэтыя генералы, якія належаць да правага крыла Нацыянальнай Партыі (Куо-Мін-Тангу), арганізавалі аружна напад на Цэнтральны Праф. Саюзаў і Ц. К. Камуністычнай Партыі у Кангоне, як гэта зроблена было ў Шанхаі Чанг-Кай-Шэкам. Арыштаваны 3000 камуністаў. Гэткім чынам, у Паўдзённым Кітаі стварыліся аж тры ўрававыя цэнтры. Шанхай, які, разам з Нанкінам, падлягае ўладзе Чанг-Кай-Шэка; Ханькоў, дзе маюць ўладу левыя нацыяналісты („камуністы“) і Кантон, дзе цяпер урадуе незалежная ад усіх іншых улада Лі-Чай-Суна. Чанг-Кай-Шэк маніцца пераяксіі тэксам, ці сталіцу ўсяго Паўдзённага Кітаю — у Нанкін, адкуль мае распачаць аднаўленне краі. Можна думаць, што думка аб паходзе на поўнач будзе цяпер пакінута. Хутчэй трэба спадзявацца, што пачнуцца перагаворы з Чанг-Тэо-Лінам, на карысць якога пэкінскі ўрад толькі што цалком зрокся сваёй „уладай“, зрабіўшы яго — адзіным праўным валадаром ўсяго Паўночнага Кітаю. Толькі-што войскі Чанг-Тэо-Ліна — трэба думаць, у параўменні з Чанг-Кай-Шэкам — ачысцілі паўдзённы

бераг ракі Ян-Тэ, якая гэткім чынам зьяўляецца пакуль што граніцай між абедзвюма вялізарнымі часткамі Кітаю. Ці ў гэткіх варунках магчыма ў хуткім часе спадзявацца аб'яднання ўсяго Кітаю ў адзіную Рэспубліку, трудна сказаць.

Ханькоў аб'явіў вайну Чанг-Кай-Шэку.

Ханькоўскі ўрад (левы) абвясціў Чанг-Кай-Шэка пазбаўленым улады і назначыў на яго мейсца, як ведама, старога рэвалюцыянера Фэн-Ю-Сына, якога цяпер пасля з'яўлення Нанкін і Шанхай ізноў — ужо ад Чанг-Кай-Шэка.

Дзяржавы прызналі адназ Чэна — незадавалючым.

Як ведама, мін. замежных спраў Кантонскага ўраду Чэна выслаў асобны адказны ноты ўсім дзяржавам, падпісаным супольны пратэст проці крывавых здарэнняў у Нанкіне (выкліканых — тымі ж дзяржавамі...). Цяпер дзяржавы зьявіліся з новай нотай да Кантону, у якой высказваюць незадавальненне адказам Чэна, ды ставяць яму новыя пытанні і дамаганні.

Прапазіцыя мін. Чэна Японіі.

Мін. Чэна быццам запрапановаў Японіі гарантаваць ёй яе інтарэсы ў Кітаі, ды спыніць усялякую проці-японскую агітацыю ў краі — пад варункам, што Японія не далучыцца да супольнай акцыі з Англіяй і Амерыкай проці Кітаю.

Заява Японіі.

Японскі ўрад заявіў, што ён ня збіраецца ўмешывацца аружна ў кітайскія справы, што Японія спадывае нацыянальнаму адраджэнню Кітаю, толькі не дапусціць яго „бальшавізацыі“... Японія будзе спакойна чакаць, пакуль радыёны войскі ня ўвайдуць у Манджурію. Але гэтага Японія не дапусціць: тады яна ўмяшаецца аружна.

Пасрэдніцтва Японіі.

Нямецкае агенцтва паведамляе, быццам у канфілікце між Чанг-Тэо-Лінам і радавым уладам выступіла пасрэднікам Японія. Японія зусім не жадае аружна канфіліку ў Паўночным Кітаі, які міма волі ўцягнуў-бы і яе ў вайну. Не жадае вайны, зразумела, і СССР. Але быццам Чанг-Тэо-Ліна рвецца ў бой... У Манджуріі Японія мае 2 дывізіі пяхоты.

Сколькі чужаземных ваенных караблёў у кітайскіх водах?

У Кітаі наслана чужаземнымі дзяржавамі наагул 171 ваен. карабель... З гэтай вялізарнай лічбы — англіійскіх 76, японскіх 48, амерыканскіх 30, французскіх 10, на 1—Гішпанія, Партугалія ды Галіяндія. Не палічаны чамусьці італьянскія, якіх таксама — значная лічба...

Ніколі не зніштажай сваёй беларускай газеты!

Прачытайшы, давай суседу, ці знаёмцаму, каб і ён пазнаў праўду аб жыцці свайго народу і даведаўся, што робіцца на сьвеце!

У Польшчы.

4-мільённая пазыка для графа Замойскага.

У апошнім нумары „Дзеньніка Законаў“ Польшчы апублікаваны дэкрэт п. Правыдэнта, які дазваляе ведамаму „ардынату“ графу Замойскаму ўзяць у Польскім Рольным Банку — пад залог усіх яго маёмкаў — доўгатэрміную пазыку ў суме 4 мільёнаў злотых. Пазыка быццам мае быць ужыта на парцэляцыю часткі зямлі найвялікшага абшарніка Польшчы...

Пане міністар Станевіч Пана ядаўна так скардзіўся, што ў Польскага Скарбу ня ма грошаў, каб шырока фінансаваць зямельную рэформу і крэдытаваць слабасільных набыўцаў зямлі. Але вось — для магучага ды найбагацейшага ў Польшчы абшарніка дык і грошы знайшліся...

Запытаемся яшчэ, ці ня той самы гэта ардынат Замойскі, які ад пачатку істнавання Польшчы аж дагэтуль ня пціціць ніякіх падаткаў — ані грунтовага, ані маёнткавага, ані іншых, карыстаючыся тым, што — наводле закону аб „ардынацыях“ — ня можна спагнаць іх (прымусова шляхам сэквестрацыі) маемасці...

„Ардынацыя“, ці „маёрат“, — гэта такі маёнтак, якога ня можна ні дзяліць, ні прадаваць, але які пераходзіць ад бацькі да старшага сына цалком і непадзельна, каб захаваць „вечнасьць магнацкага роду“.

Абшарнік забіў работніка.

„Роботнік“ расказвае аб „страшным праствупленні“, якое мела месца 14 красавіка ў маёнтку Кавячын. Ліпноўскага пав. „Абшарнік Ківэрскі забіў работніка Взерскага“. Ківэрскі паклікаў да сябе ў двор работніка ды загадаў яму, каб той разам з бацькам выбраўся з кватэры... Роботнік жажадаў сьпярга залата належнага яму заробку. „У адказ на гэта праствупна абшарнік выстраліў у работніка, цэлючы ў сэрца. Куля засела ў хрыбце, выклікаўшы сьмерць на мейсцы“. Абшарнік арыштаваны.

Так піша „Роботнік“ у № 104, а ў № 105 зьмешчана заметка пад назовам: „Правакацыя“. Аказваецца, што абшарнік, забойца батрака, апынуўся на волі!

У заметцы пішацца, што абшарнік Ківэрскі, які застраліў работніка Взерскага, сьпярга арыштаваны, зараз жа быў выпушчаны на волю пад залог 3000 зл. „Звольнены абшарнік горда („остэнтацыяне“) хадзіў па месцы ды паехаў дамоў. Гэта — нячунаная правакацыя. Абурэнне ў месце пачуе вялізарнае. Калі батрацкія масы ў павеце даведаюцца аб гэтым правакацыйным зьварненні, дык прымуць гэта, як доказ бяскарнасьці ды сьпяргі забойства“.

Дэмакратычныя паны міністры.

„Панская дэція“ ў „Роботніку“ ізноў без пашаны піша аб панах польскіх міністрах. „П. П. Варэль і Мелзінскі маюць адну супольную рысу: абодвум здаецца, што сіла грунтуецца на ўпартасці ды на грубасці“ („брутальнасьці“) П. Варэль не „ізволілі“ прыняць дэлегацыю ад П. П. С. і Ц. К. Прафэс. Саюзаў... Ня прыняў таксама прадстаўнікоў польска-французскай парламэнтскай групы, якую прымаў прэзыдэнт Французскай Рэспублікі, мін. Врлян, старшыня Французскага Союму Бьюсон... Ня прыняў урэшце дэлегацыі папстваў... „Ён — залішне „вялікі“, дзеля гэтага залішне „заняты“... „Але ён забываецца, што гэткія спосабы аказываюцца „вялікасьці“ азначаюць папросту — благое ўгадаваньне“, асабліва ў людзей, якія, „пагарджаючы Соймам“, трываюцца ўсёды за пасольскі мандат. Ня менш недакладна піша „Роботнік“ і аб мін. Мелзінскім...

Забойства прэзыдэнта м. Лодзі.

У тым тыдні быў забіты прэзыдэнт места Лодзі. Сьпярга паліцыя чамусьці шукала „палітычнай падкладкі“ забойства. Але цяпер высьвілася, што забілі прэз. Пынарскага, змовіўшыся, два безработныя, якім прэзыдэнт места некалькі разоў адмовіў даць працу... Купіўшы за апошнія грошы кухонны нож, забойцы зрабілі замаха.

Абодвум пагражае даразыны суд і кара сьмерці... Але-ж варта, апрача таго, уладам задумацца і над страшным „матывам“ забойства.

Сьмерць рэдактара газ. „Роботнік“.

15 красавіка памёр у Варшаве стары барацьбіт за польскі сацыялізм, дэктар Фелікс Пэрль, які быў рэдактарам сьпярга падпольнай, пасля легальнай (у апошнія часы — аж залішне!) газэты „Роботнік“. Нябожчык Пэрль быў вельмі паважаны ў партыі, дзе прадстаўляў, як відаць з апошняга зьезду, правае, умеранае дзяржаўна-творчае крыло П.П.С.

Заграніцай.

Зьезды Радаў.

16 га красавіка закончыў сваю працу XIII Зьезд Радаў Расейскай Радавай Сацыялістычнай Рэспублікі, якая ўходзіць у склад СССР. Зьезд разглядаў цэлы рад важных спраў — гаспадарчых, культурных і палітычных. Паміж іншым, зьезд стварыў новую самастойную рэспубліку — Кіргіскую (дагэтуль кіргіская тэрыторыя лічылася „аўтанымным округам“). У зьездзе прымаў ўдасьце 160 дэлегатаў, з іх 1088 з рашаючым голасам, між імі 100 жанчын. Сярод дэлегатаў — 75 проц камуністаў, рэшта — беспартыйныя. Зьезд склаўся на 72 проц. з вялікаросаў. 19 га красавіка распачаўся ў Маскве ж IV Агудына-Саюзны Зьезд Радаў СССР.

Залагоджаны канфіліку між СССР і Швайцарыяй.

Як ведама, Радавы ўрад байкатаваў усе міжнародныя канфэрэнцыі і зьезды, якія адбываліся ў Жэневе, — паміж іншым, дзеля таго, што Швайцарскі ўрад дагэтуль ня даў „здавальнаваньня“ ўраду СССР — з прычыны забойства на швайцарскай тэрыторыі радавага пэсла ў Рыме, Воравоскага. Цяпер (— здаецца, дзякуючы ў значнай меры пасрэдніцтву Нямецчын), гэты канфілікт можа лічыцца ўлагоджаным. Швайцарская Саюзная Рада (агудына Швайцарскі Парлямант) у спецыяльнай афіцыйнай дэкларацыі выразіла Радам глыбокі жалз з прычыны забойства. Апрача таго, Рада выразіла гатоўнасьць у часе перагавораў з СССР у справе параўменья прызнаць доччы забітага пэсла адшкдаваньне. Радавы ўрад з свайго боку сцвярдзіў, што адмаўляецца ад байкату Швайцарыі. Гэткім чынам ня выключана, што Радавы ўрад прыме ўдасьце ў міжнароднай канфэрэнцыі, якая мае распачацца 5 га чэрвеня ў Жэневе.

Ракоўскі аб французска-радавых перагаворах.

Перагаворы аб параўменні ў справе даўгоў і новага трактату між Францыяй і СССР, распачаўшыся, здавалася-б, вельмі паспешна, раптам спыніліся на мёртвым пункце. Ведама-ж, Англія, якая распачала ўжо шырокую кампанію проці Радаў у Кітаі, уцягнуўшы ў яе рад вялікіх дзяржаў, з усіх сілаў націскае на Францыю, каб тая — не ўмаўлялася, прыняма ў гэты маэнт, з бальшавікамі — аб нейкім параўменні.

ДЗІЎНАЯ ЗАЯВА.

І.

Здарылася гэта ў Пятроўку. Была ня дзеля. Сонца пачало пячы з самага равня. Уся вёска пацягнулася ў цэркаў.

Стары Апанас Гарбуз, хаця і лічыў сябе набожным, але ў цэркаў хадзіў рэдка. Ён больш маліўся дома дзеля таго, што не да-любіваў папоў. „Гавораць у цэркаў адно, а робіць зусім другое“, — адказаў ён, калі яго пыталі, чаму ня любіць папоў.

Сягоньня, як заўсёды ў сьвятую ня дзельку, пад'ёўшы добра бліноў з верапчакію й вычысьціўшы міску беленай заціркі, Гарбуз выйшаў у садок, сеў на лаўцы над кустом агрэсту і стаў пазіраць на свой агарод. Ён вельмі дзівіўся, што, ня глядзячы на сухую явсу, варына на градах „шаледа“.

— Вось толькі агуркі трохі заняпалі, мусьці апошняя сьлёпка папшодзіла, — прагаварыў ён сам сабе і паглядзіў рукою на жываце, які ўжо зьверху стаў награвецца ад сонца.

У гэты час сусед Мікола Шклянкі, ідучы з поля, убачыў, што ў яго агародзе рвецца Гарбузова сьвіньня.

Шклянкі быў чалавек сярэдні. Гэта можна было ўгадаць па тым, што ён заўсёды кусаў сваё „каціня“ вусы і жаваў канец баралы. Ён мог ні за што ні пра што наваліцца на чалавека, абладаць яго апошнімі словамі, пасля прасіць прабачэньня і ў канцы зноў пачынаць лаць.

Убачыўшы чужую сьвіньню, Шклянкі ўхапіў здаравенны кол каля заградак і стаў ганяць за ёю. Сьвіньня кінулася на Лыску, якога жонка Шклянкі ўспела выпусціць з хаты, пачуўшы голас гаспадары.

— Лыска, куці! Каб яе ваўкі задушлі! — крычаў нечалавечым голасам Шклянкі. Сьвіньня, ня бачычы ратунку, рынула ў плот, каб выскачыць у свой агарод, але плот быў моцны, і яна, прасадзіўшы галаву, ніяк не магла выцягнуць другой палавіны сваёй асобы.

Шклянкі гэтым часам падбег да яе і так аперазяў калом па сьвіне, што яна з болю заглушыла піскам усю вёску.

У гэту хвіліну Гарбуз якраз ганяў з лысіны мух. Ён хацеў нешта на іх казаць, але, пачуўшы такі піск, так і застаўся з рачыненным ротам...

— Вожухна! — закрычаў апамятаўшыся Гарбуз, — ці не маю Перапалосную хто пачаставаў!

З апошнімі словамі ён пабег на месца крыку.

Сьвіньня так і засталася ляжаць у плоце, а Шклянкі стаяў з калом у руках і з пералаку ня ведаў, што рабіць.

Пабачыўшы Гарбуза, ён хацеў кінуць кол у крапіну, але Гарбуз закрычаў:

— Стой! Стой, каб цябе пярэнь забіў! Што гэта ты зрабіў! Апошнюю сьвіньку...

— А навошта пускаяеш у чужыя грады? Для твай сьвіньні сеяў, ці што? Лысая падла! — адказаў Шклянкі і папоў на свой двор.

— Дык ты думаеш, гэтым усё і скончыцца? — крычаў у сьлед яму Гарбуз, — я гэтага не дару! Яшчэ ёсьць воласці, суд! Пачуўшы гэты крык, Гарбузіха кінула паліць у пецы і выскачыла з чапалюю ў руках, забыўшыся, што на гаршкох дапякаўся апошні бліш.

Яна, даведаўшыся ў чым справа і пачуўшы, што Шклянкі з жонкаю раядца на сваім двары, выбегла на вуліцу і пачала

крычаць і клясьці іх на чым божны сьвет стаіць:

— Недавяра! Арыштан! Злодзей! Гэта табе не каноплі Васілёвы цягаць з падсвіронку! Каб ты да сьвятэга Пятра не дажыў! Каб ты гэтак поўзаў жыватом, як мая сьвінка поўзае!

— Годзе! годзе ўжо! — сутрымліваў яе Гарбуз, — пашануй сьвятой ня дзелькі.

На гэты крык выскачыла на вуліцу Домна, кума Гарбузіхі. Яна не разбіралы, хто і ў чым вінаваты, а зразу навалілася на жонку, Шклянкі і пачала яе лаць.

— Добра, добра ведаю, што ты за штучка! — крычала Домна.

— А ты ня сунь носа, куды ня трэба! Ты нічога ня бачыла! — агрызулася жонка Шклянкі.

— Што?! — мацней закрычала Домна, — ты яшчэ агрызацца ўдумала? Ня бач ты сьвету, калі я ня бачыла, як твой „ваўкалака“ (Шклянкі за яго сярэдзіты від у вёсцы звалі „ваўкалакам“) — як твой „ваўкалака...“, — прагаварыла яна яшчэ раз, але дзель ня ведала, што казаць, бо ня ведала, за што сvaraцца. Сваю гутарку Домна кончыла тым, што павярнулася задам... і пабегла да Гарбузоў, каб распытаць, што такое здарылася.

Хутка Гарбузы пакаціліся на свой двор; толькі людзі, якія зьбегліся на гэты лемант, гутарылі паміж сабою, хто больш вінен. Як трэ было і чакаць, большасць вінаваціла Шклянкі.

Кончыўся ўвесь гэты кірмаш тым, што стары Сьцяпан, выкурыўшы тры людзі чужога тытуну, сказаў:

— Што нам да іх? Няхай самі разьбяручь, хто больш вінен, і пагодзіцца, а нам

час разійсьціся... Толькі дай, Сымон, яшчэ на лёлку тытуну.

— Закурывайце, мужчыны! — адазваўся Сымон, выняўшы з запаяхкі вялікі капшук з тытуном.

Усе закурылі й разійшліся.

ІІ.

Прайшло некалькі дзён. У воласці адбываліся суды. Сходавай была пералоўнена сялянамі. Адны з іх былі закліканы павесткамі, а другія прыйшлі проста так, каб пацудць навіны. Хаця яны паміж сабою гутарылі й „ціхенька“, але часам падчымаўся такі гвалт, што прымушаў висоўваць галаву аднаго з судзьдзяў з пакоя, дзе разьбіраліся справы, і крычаць на ўсё горла:

— Мужчыны, ня крычце! Бо старшыня вон павыгнае! І што за народ! — і галава гэта зноў зьнікала.

Ад дыму ў сходавай нікога ня было відаць, калі укаціўся ў яе Гарбуз, трымаючы ў руках вейкую паперу.

— А, браточки мае! Вось накурылі, і бацькі роднага не распознаў-бы, — забурчаў пад нос Гарбуз і стаў праціскацца да тых дзьярэй, якія вялі да пана старшыні.

Дзьяверы гэтыя ён ведаў добра, бо ня раз прыходзіліся іх адчыняць. Толькі ён даціонуўся да іх, пацягнуў за клямку, як зраз нехта закрычаў:

— Куды не ў чаргу прэсьо! Паклічудь, як будзе пар! Але Гарбуз на гэта не зьявруў увагі: ён ведаў, што яго не паклічудь, бо заявы аб яго справе там ня было, — ён трымаў яе ў руках.

Пастаяўшы трохі ля дзьярэй, Гарбуз першым увайшоў у канцелярыю, як толькі адтуль вышла якась баба — ўся чырвоная,

Дзея гэтага асабліва цікаўнасць маюць апошнія заявы старшыні радавай дэлегацыі ў Парыжы пасада Ракоўскага:

«Прынцыповыя розніцы былі некалькіх уладаў ужо ў леташнім годзе. Але яшчэ нельга ніяк дагаварыцца аб размярках штогодных сплатаў доўгу. Мы хочам у першыя гады плаціць раты меншыя за сярэднюю, а французы наадварот. Гэтакім чынам, мы запрапанавалі ў сярэднім плаціць па 60 мільянаў франкаў у працягу 62 гадоў. Гэтым мы прызналі 6 дз. сплатцілі-бы чацьвёртую частку ўсіх французскіх пратэнзіяў да ССРР. Але ў першыя гады мы хочам плаціць па 40 мільянаў, пасля павялічываючы да 60, 75. Сплата доўгу ня звязана прынцыпова з справай новае пазыкі ў Францыі. Але наагуд, здаецца, па было яшчэ прыпадку ў гісторыі, каб урад, сплачваючы стары даўгі, не забяспечыў сябе новымі крэдытамі ў тым жа краі. ССРР мае патрэбу ў доўгатарміновых крэдытах дзеля албудовы ды разбудовы пэлага раду галінаў прамысловасці, у якіх заінтэрасавана таксама і Францыя. Дык мы павінны падгатаваць публічную апіню наша грамадзянства — да нашай прапановы. Мы павінны паказаць нашаму грамадзянству, што Францыя ня толькі заінтэрасавана ў тым, каб спагнаць з нас царскія даўгі, ды і ў эканамічным адраджэнні нашага Саюзу. Толькі тады мае сэнс і апраўданьне наша згода плаціць царскія даўгі. Справа ідзе аб тое, у чым заінтэрасаваны аднолькава абодвае стараны.

Паглядзім, ці запраўды Францыя „заінтэрасавана“, — як каза Ракоўскі, — у прамысловым адраджэнні ССРР“.

Вобыскі ды арышты ў Дэзвінску.

У Дэзвінску (ў Латвіі) адбыліся масавыя вобыскі і арышты сярод „камуністаў“. Але з 10 арыштаваных звольнены ўразажа 8. Улады быццам спадзяваліся „камуністычнага перавароту“...

Канфлікт Югаславіі з Італіяй.

Канфлікт між Югаславіяй і Італіяй, у апошні час, быццам ужо некалькі разоў згадвалася. Італьянскі ўрад заявіў афіцыйна, што распачаць бессярэдня перагаворы між абодвума ўрадамі ў справе канфлікту ня могуць датычыць італьянска-альбанскага трактату ў Тыране. Гэты ж трактат, парушаючы раўнавагу ў Альбаніі, якраз і выклікаў увесь канфлікт. Югаслаўскі ўрад заявіў, што гэтая заява — абраза для Югаславіі. Тады Югаславіі астаецца толькі адмовіцца ад беспасрэдных перагавораў ды звярнуцца да Лігі Народаў.

Не паддаецца Мусоліні, ня глядзячы на ўвесь націск, які Англія робіць на яго пад націскам Францыі, якую Англія на ўсялякую цану хоча „купіць“—дзея супольнага фронту проці Італіі ў Кітаі і ў Эўропе. Ведама, што Францыя заінтэрасавана ў тым, каб падтрымаць Югаславію, якая ўваходзіць у склад саюзнай Францыі на ўсходзе і паўднё ў Эўропы—проці „італьянскай коаліцыі“.

Зьмена габінэту ў Югаславіі.

У звязку з новым завастрэннем канфлікту з Італіяй, Югаслаўскі ўрад Узунічыча падаўся ў адстаўку. На другі-ж дзень Вэкічэвіч (імя яго таксама — радыкал) стварыў новы габінэт, аб характары якога газеты не падалі яшчэ вестак. Трэба думаць аднак жа, што новы габінэт — яшчэ больш проці-італьянскі, чым яго папярэднік.

Ізноў ваенная коаліцыя французаў з гішпанцамі.

Паўстанчы рух у гішпанскім Марокко настолькі ўсіліўся ды пашырыўся, што гішпанскі ўрад, бяспольны справіцца сам з паўстаньнем, ізноў звярнуўся да Францыі — аб дапамозе. Дык вось, французскі штаб разам

з гішпанскім апрацавалі ўжо плян новага наступленьня на паўстанцаў, якое і распачалося — на ўсім „фронце“.

Урадавы крызіс у Японіі.

17-га красавіка ў Японіі габінэт вышаў у адстаўку. Адстаўка, здаецца, ня мае нічога супольнага з падзеямі ў Кітаі, маючы выключна характэр унутранага канфлікту ўраду з імператарам.

ХРОНІКА.

3 прычыны Вялікодных сьвятаў у гэтым тыдні выходзе толькі адзін нумар нашае газеты.

За што нас канфіскаюць? Гэта ўжо сталася звычайным зьявішчам, што перад сьвятамі нумары радыкальных газэт пераважна не даходзяць да чытачоў — з прычыны канфіскацыяў... Тое-ж сталася і з апошнім нумарам нашае часопісі (№ 6 з 15 красавіка), які быў канфіскаваны гэтым разам з спазьненнем: ужо пасля таго, як быў здадзены на пошту. Дык ня ведаем, ці газета дайшла да рук чытачоў, ці не.

Характэрна адзначыць, што апошні нумар нашае газеты сканфіскаваны за тры рэчы: перадрук з польскае газеты „Роботнік“ заметкі пад загалоўкам „Трагедыя Польшчы“, стацьцю проці нацыянальнага шовінізму „Нацыянальная сьвядомасьць і шовінізм“ і верш Дзядзкі Міхася „Калыханка“...

Звазьненне сьвяшч. Каўша. 16 красавіка вярнуўся ўрэшце ў Вільню з вострагу ў Вронках сьвяшч. Аляксандар Коўш, адзін з трох зварыштаваных у ноч з 14 на 15 студзеня дырэктароў Беларускага Каапэратыўнага Банку ў Вільні. Сьвяшч. Каўша пратрымаў у востросе — сялянша ў Вільні, а пасля ў Вронках — роўна тры месяцы. Чым правініўся сьвяшч. Коўш — ніяк ня можам згадаць!

Звольнілі сьвяшч. Каўша пад залог у ліку 3.000 злотых.

„Заранка“. Выйшаў з друку другі ўжо нумар часопісі для дзяцей „Заранка“. Кніжачка актуальна тым, што наперадзе падае цікаўныя інфармацыі аб вялікодных сьвятах — гэтай спадчыне старадаўніх паганскіх часоў. Далей ідзе прадоўжаньне вельмі цікаўных популярных „Апавяданьняў пёткі пары“ (Агонь і сернікі, Аб лямпе і газе), стацейкі: „Скуль узьліся ў нас бярозы і асіны“, „Разумныя мурашкі“, „Цацкі ўласнай работы“, ды рад вершаў і дробных апавяданьняў, а ўсё скончана загадкамі і іншымі драбніцамі, ды заклікам Рэдакцыі да чытачоў-дзяцей, каб прынялі чынае ўчасьце ў вядзеньні журнальчыка. Тэкст аздоблены рысункамі.

Запраўды ж добры падарак дзеткам зробіць бацькі, выпісваючы для іх „Заранку“.

Прыступная цана (1 злот за квартал) дае магчымасьць зрабіць гэта нават зусім маламожным сялянам.

„Паўліна“ на сцэне. Стараўнем грам. Сіняўскага, па інцытыўе Віленскага Гуртка Т-ва Беларускай Школы, пад рэжысэроўствам грам. Замэцкага 9 красавіка г. г. ў саль Віленскае Беларускае Гімназіі была згуляна Паўліна.

Гулялі артысты без значнейшых недахопаў, а калі прыняць пад увагу, што большасьць артыстаў гэта былі вучні — дык зусім добра.

У гульні выдзяляліся — апрача даравітага артыста Замэцкага — грам. грам. Зоя

Грыц — у ролі Паўліны, Сіняўскі ў ролі Сьцяпана Крыніцкага, Балабановіч — у ролі Пустарэвіча, С. Туркевіч — у ролі Альжбеты.

Грам. К. Камар і гра. А. Грыц падаюць надзею на поспехі ў сцэнічным мастацтве. Наагул трэба адзначыць, што некалькі апошніх прадстаўленьняў вышляюць такія тэатральныя сілы, з якімі можна падумаць аб сталым беларускім тэатры ў Вільні.

Хто мае права штрафваць ды судзіць — без суда — у Віленска-Троцкім павеце? Як ведама, міністар унутраных спраў Польскай Дэмакратычнай Рэспублікі выдаў распараджэньне, якім дае паўнамоцтва выносам даваць з свайго боку паўнамоцтва старостам і т. д. у справе адміністрацыйна-судовай кары — без усялякага суда ды разбору справы. Дык вось на падставе гэтага дэкрэту п. міністра — Віленска-Троцкі староста апублікаваў сьпісак урадоўдаў, якіх ён ад сябе ўпаўнамочвае тасаваць гэтыя кары.

Вось каму п. староста даў права караць грамадзян Рэспублікі на падставе яго, старосты, „карнага мандату“: п. віцэ-староста, п. камэндант павятовай паліцыі і яго заступнікі; дактары і вэтэрынары — соймаканы і павятовыя, 2 рэфэрэнты старосты п. п. Пшэвлонкі і Яновскі; бурмістры местаў Новыя Трокі і Новая Вялейка; некалькі шподоўнікаў паліцыі, камэнданты паасобных пастарункаў паліцыі, „якія заслужылі ў уладаў поўнае даверьне“.

Англіійскі пасол у Вільні. У Вільні 14 красавіка быў — праездам на паляваньне у Магаскскі пав. — англіійскі пасол у Варшаве, Макс Мюльер. Пасол, карыстаючыся з нагоды аглядзеў места.

Пахне штось Вільня англіійскім гасьцям! Афіцыйны курс грошы на 21 красавіка. Далар — 8 зл. 89 гр. Залаты рубель — 4 зл. 60 гр.

11. IV на чорнай біржы ў Вільні за далар плацілі 8,90. Зал. р. 4,70. Чырв. 3 дал. 90 цэн.

Вітаньне латвійскага паэта.

У той чацьвер, 14 красавіка, праехаў праз Вільню, кіруючыся на французскую Рыўеру, найвялікшы латвійскі паэт і найвыдатнейшы з дзеячоў латвійскага нацыянальнага адраджэньня, праф. Райніс.

Сустрэць заслужонага сына Латвіі сабраўся на вагале дэлегацы беларускіх культурна-нацыянальных установаў сталічнага места Заходняе Беларусі. У складзе дэлегацыі былі: старшыня Беларускага Нацыянальнага Камітэту грам. Савіцкі, старшыня Бел. Навук. Т-ва грам. Луцкевіч, прадстаўнікі Т-ва Беларускае Школы (грам. Грышкевіч і Шырма), дырэкцыя Віленскае Беларускае Гімназіі (грам. Трэнка і Паўловіч), прадстаўнікі Бел. Выд. Т-ва і прэсы (Дварчанін, Марозовіч), працаўнікі на ніве каапэрацыі (Крук і Мятла), урэшце — дэлегацыя студэнтаў моладзі ў асобах студэнтак Гічаняні і Шавялякі.

Калі поезд з Латвіі спыніўся на станицы, дэлегацыя ўвайшла ў вагон, і грам. Луцкевіч у кароткай прамове прывітаў праф. Райніса, адзначыўшы радысьце беларускага грамадзянства з прычыны магчымасьці хоць мімадзітам сустрэць свайго дзанага прыяцеля на Беларускай зямлі. Пасля былі прадстаўлены праф. Райнісу ўсе сябры дэлегацыі, і прадстаўніцы моладзі падалі яму букет з жывых красак.

Праф. Райніс, шчыра ўзварушаны прывітаньнем прадстаўнікоў братняга народу, у адказным слове з спогадам успомніў аб тымкі — што перажытым беларусамі разгоме. Свой праезд праз Заходняе Беларусь ён звязаў з нядаўнай бытніскай сваяй у Менску — на Акадэмічнай Канфэрэнцыі ў справе рэформы правапісу, на якую, як ведама, прадстаўнікі Заходняе Беларусі паехаў ня мелі магчымасьці. З захвапленнем гаварыў

Дзіўная кража.

У панядзелак, 18 красавіка, з памяшчэньня нашае рэдакцыі (Віленская 12, кв. 6) невядомыя злачынцы вырваўшы прабо і сарваўшы замкі, увралі дзьве пачаткі: „Нашае Праўды“ і „Заранкі“ (апошняя месціцца тут-жа).

На пачатках былі надпісы: „Рэдакцыя і адміністрацыя часопісі „Наша Праўда“ Вільня“ і „Рэдакцыя і адміністрацыя часопісі „Заранка“ Вільня“.

Гэтым абвясчаецца дзеля агульнага ведама, што дакумэнты і пісьмы, на якіх будуць пастаўлены ўразаеньня пачаткі, не паходзяць ад зназаных Рэдакцыяў.

Самыя пачаткі гэтым уневажняюцца.

прафэсар аб тым магучым росьце беларускага адраджэньскага руху, углядаючыся на які ён як быццам паўторна перажываў адраджэньне свайго ўласнага латвійскага народу. З падарожы ў Менск асабліва ўражальна пакінуў на ім беларускі тэатр.

У далейшай сардэчнай гутарцы з сябрамі дэлегацыі праф. Райніс знаёміўся з жыцьцём беларусаў пад Польшчай. Ён адзначыў, што хаця і ў Латвіі яшчэ ня ўсё добра, але жыцьцё беларусаў тамка наладжваецца ўсё лепш і лепш. Там, у Латвіі, беларусы ўжо маюць магчымасьць узгадоўваць сваю інтэлігенцыю ў дзяржаўных беларускіх гімназіях і латвійскім унівэрсытэце, і гэта будзе добра працаўнікі на ніве беларускае культуры. Валікай нястачай беларусаў у Латвіі зьяўляецца дагэтуль тое, што яны ня маюць свайго прадстаўніцтва ў латвійскім сойме. Аднак, прафэсар спадзяецца, што на новых выбарах — дэраз год — беларусы правядуць сваіх паслоў у сойм. Гэта шмат дапаможа і ў культурнай працы беларусаў. Паміж іншым, у Латвіі цяпер ідзе паважная праца над стварэньнем беларускага нацыянальнага тэатру.

Шыбка праляцелі 20 мінут стаянкі поездку на станицы. На развітаньне беларусы прасілі праф. Райніса, каб, вяртаючыся, па-стараўся затрымацца ў Вільні на дзенькі, ды бліжэй назавіміцца з тутэйшым беларускім грамадзянствам і беларускімі ўстановамі.

3 жыцьця Горадні.

Прысуд у справе „65“.

Поўнай справадачы аб гэтым судзе даць ня можам, бо карэспандэнт ад нашай часопісі паліцэйскія ўлады напрасілі пакінуць салю, у якой адбывалася расправа, нічым не матывуючы гэтага. Выдалілі-ж якрэ пад час таго, калі абвінавачаныя паказвалі перад судом, як іх на першпачатковым сьледстве „бадалі“ вывядоўчы паліцыі...

Ведаем толькі тое, што 13. IV, у гадз. 6 увечары Горадзенскі Акружны Суд пад старшынствам судзьдзі Матусевіча вынес наступны прысуд: Робэрта Гнізьдзя — на 6 гадоў дзяжэе турмы, Антона Качана — на 5 гадоў дзяжэе турмы, 10 абвінавачаным — па 4 гады дзяжэе турмы, 8 — па 3 гады турмы, аднаго на 2 1/2 г., 13-цім — па 2 гады дому паправы з пазаўленьнем усіх правоў, 8 — па 1 году турмы, двом — па 6 месяцаў з спыньнем кары на 5 гадоў.

Гэтак пакараны: Робэрт Гнізьдэль — 6 гадоў, Антон Качан — 5 г., Файгель Лямпрет, Янцель Вавлі, Юдэль Фрыдман, Язэп Кісель, Пётр Варановіч, Даніл Рапецкі, Уладзімір Палудзень, Янка Гнідка, Мікалай Візун, і Сьцяпан Якубчык на 4 гады дзяжэе турмы кожны. Сьледзтэр Піцько, Мікалай Мясцешка, Аляксей Анцуповіч, Хвёдар Сямёнкі, Янка Лашэвіч, Янка Мядзведзкі, Васіль Карэйка, Янка Апалайка на 3 гады кожны. Пётр

як рак печаны. Нічога ня кажучы, ён падыйшоў да стала і палажыў сваю паперу пад самы нос старшыні.

— А ты чаго не ў чаргу? — пачаў быў старшыня, але, спазнаўшы Гарбуза, таго самага Гарбуза, з якім пару дзён назад выпіваў у Залмана, ён дабавіў:

— Хіба такая пільная справа?

— Вельмі пільная, паночку! Калі ласка, каб зраз і разабраць... Буду вельмі дзякаваць, і як кончыцца суд...

Але старшыня ня даў яму дагаварыць, а сказаў, каб вышаў у аздаву і пачакаў, пакуль будуць разглядаць гэту паперу. Гарбуз вышаў.

Дзеля таго, што старшыня быў няграматын, то ён адразу гэту паперу падсуноў да пісара і запітаў:

— Аб чым там?

Пісар глянуў на паперу, расхінуў яе і здзіўлена стаў ківаць плячамі. На паперы нічога ня было напісана, але нешта было намальвана.

— Нічога я тут не разьбіраю! — сказаў пісар, — разьбірайце яе самі. Гэты чалавек, мусіць, звар'яцеў; падаў не заяву, а чорт ведае што! І чаго толькі не пачуеш і не пабачыш ад гэтых паганых мужыкоў! Ох, ох, — і стаў пісаць далей, перадаўшы яе старшыні. Старшыня доўга круціў яе ў руках, навет пад сьвятло паглядзеў, але каб зразу мець што, дык нічога. Усё судзьдзі папарадку разглядаў, і ніхто нічога ня мог павяць.

— Я восьмы год судзьдзю, але яшчэ такой заявы ня бачыў, — загаварыў адзін судзьдзя, які да таго быў п'яны, што сеў у кучоку паміж дзвюх сьцен, каб толькі пахіснуўшыся не паліцець на падлогу. Вы ня дзівецца, што судзьдзя быў

п'яны. Тут усе судзьдзі былі п'янымі, а таксама і старшыня і пісар. Бо суды цагнуліся ўжо трэці дзень, а пасля кожнай разабранай справы, як-бы яна ні канчалася, на чым бы бакі ні была праўда, ім усім прыходзілася ўставаць з крэслаў, ісьці ў пакой, які адзначыўся для судоў, калі прыяжджаў зямскі начальнік, і там выіваць некалькі бутэлек гарэлкі. Але, ня глядзячы на тое, што былі ўсе п'яны, яны рабілі сваё і судзілі так, як на гэта паказвае „стацьця“, якая ўжо даўно стаяла ў вышэй-сказаным пакоі. Яны думалі, што з такою самаю „стацьцёю“ прышоў і Гарбуз, дзеля чаго „дзея“ яго „беспаследства“ астаўляць ня можна было.

— Пазваць яго сюды! — закрычаў старшыня. — За каго ён нас лічыць, каб падаваць заместа заявы чорт ведае што!

Зараз зьявіўся Гарбуз.

— Ты гэта што? Сьмяяцца ўздумаў над начальствам? — закрычаў зноў старшыня і накіснуў слова „начальствам“.

— Барані божа, паночку! — нясьмела загаварыў Гарбуз.

— Ды што гэта? — запітаў пісар, паказваючы на яго паперу.

— Гэта... гэта заява, каб вы разабралі маю справу з суседам Шклянкам.

— Ці ж тут што-небудзь напісана? — загаварыў пісар мацней, коса паглядваючы на Гарбуза.

— А ці ж вы, паночкі, няграматыны, што пытаеце мяне?

— Дураны! З канцэлярыі паганю! — закрычаў старшыня і высаркаўся ў кулак, — хто гэта табе напісаў?

— Там не напісана, пане старшыня, а намальвана, — паправіў пісар, які быў цвёрдаейшы за ўсіх.

— Гэта мне Юрка Арцёмаў напісаў, бо сам я, як ведама, няграматын...

— А ён граматын... Юрка той? — запітаў адзін судзьдзя...

— Таксама не, але за залатоўку ўзяўся напісаць... Ён казаў, што ў судзе разьбіраць, хоць трохі галовы й паломань.

— Каб ён сабе ногі паламаў, — прамарматаў п'яны судзьдзя, сядзячы ў кутку.

— Бачыце, мае паночкі, — казаў далей Гарбуз, — усё сяло абыйшоў, нікога граматынага не знайшоў. Андрэй Базыдэль умее пісаць, але ён нейкі пляменьнік Шклянкі, дык ні за якія грошы ня ўзяўся напісаць заявы на свайго дзядзьку... Думаў ужо і ня судзіцца, але, дзякуючы яму, Юрка зрабіў ласку, напісаў...

— Вось, каб яго палажыў на лаўку ды дубцамі сьпісаў, каб дзьве нядзелі сядзець ня мог, ведаў-бы як пісаць! — сярдзіта прабасіў судзьдзя, які ўжо даўно меціў у старшыні і заўсёды стараўся актываваць ніжэй гаварыць за другіх судзьдзяў.

— Дык ты растлумач, што ўсё гэты малявак азначае... Людзі... сьвіньня і ўсё такое... — запітаў зноў старшыня, — што гэта такое?

— Гэта й васьць тая самая заява, якая Юрка пісаў...

— Цьфу! Сьвінячая морда! — гукнуў старшыня і плюнуў якраз на пісараў камаш, але той як бы ненароком выцер яго аб крысу сьвітні судзьдзі, які сядзеў радам з ім. — Растлумач нам, у чым справа? Чуеш? А то... Гэта ўсё аб сьвіньні, што сусед Шклянка за іў, — пачаў гаварыць Гарбуз, а пра сябе думаў, што й тут усе няграматыныя!...

— Ну, дык як далей? Кажы, кажы! — Вось я й кажу, — тлумачыў ім Гар-

буз, — тут аб усім напісана. Вось гэты чалавек, што з калом у руках, гэта мой сусед Мікола, а шклянка намальвана — гэта яго прозьвішча. А гэта плот... і вось тая самая дзірка, кудыю сьвіньня лезла... Вось гэта самая сьвіньня, што тут намальвана, і васьць мая Перапалася, якую сусед і забіў у гэтай дзірцы, што вы бачыце, і вось гэтым калом, што ў руках трымае... А ўнізе, бачыце, намальваны чалавек, — гэта я сам — Апанас, а каля мяне Гарбуз намазаны — гэта маё прозьвішча Гарбуз...

— Значыцца, і тут няпасьменны, — падумаў усюх Гарбуз і п'яка ўзляхнуў. Усё ўвесь час сядзеў з расчыненымі губамі, а як Гарбуз кончыў тлумачыць, разам сказаў:

— Разумею. Вось яно што!

— Як жа будзе? Апошняе сьвінку...

— Добра! добра! — пачаў старшыня, — мы пасля разьбіраем гэту справу і адповедаць дамо. Пастэвтку пашлем...

— Але дзіўная твая заява! У адзін голаз загаварылі: — відаць, што няграматын пісаў, — дабавіў пісар і сунуў гэту паперу пад сукно...

— Альбо няграматыны чыталі, — падумаў Гарбуз і, пакланіўшыся да пояса, выйшаў з канцэлярыі.

Ідучы дамоў, ён увесь час думаў: Хто граматынейшы: ці Юрка, што гэту заяву пісаў, ці судзьдзі, што не маглі не прачытаць.

Ужо пачынала зьмяркацца, калі Гарбуз узыйшоў на двор. Першая яго сшаткала жонка, якой ён і стаў расказаць, як было ў судзе.

Міхась Чарот.

(„Веснаход“).

Чапляк на 2 1/2 гады. Язеп Бабыр, Яака Якаўчук, Зьмітрук Лугоўскі, Раман Лукашук, Міхась Лашэвіч, Міхась Кааеяка, Уладзімір Леончык, Гірт Вааэрман, Хьдлар Бу-бей, Антон Семяняк, Мікалай Каршакоўскі, Васіль Кучанюк і Зайдэль Шышкель на 2 гады дому папраўччага, тасуючы да абвінавачаных цяжкаю турму і пазбаўленьне права грамадзяніна.

Раман Станіслаўчык, Павал Карольчык, Елда Кац, Сяргей Піцько, Уладзімір Тарак, Лукаш Каршакоўскі, Юльян Вільдэя—на 1 год турмы.

Зайдэль Кац і Нотэ Каўфман на 6 месяцаў з завязаньнем гэтай кары на 5 гадоў.

На суд не зьявіліся абвінавачаныя: Берэзь Шумман, Шмуль Высокер і Ціка Вініцкі, якіх шукаюць.

Файвель Райтбор, Міхал Хомка, Антось Самойла, Аўсей Кажушок, Янкель Віхвіч, Калман Пелц, Юльян Мышка, Аляксандар Піцька, Мікалай Самойла, Лукаш Сыты, Язеп Турус, Уладзімір Коршчк, Сямён Пана-сэвіч, Рыгор Курейка, Яака Ханцэр і Міхась Дудка на нястачы віны ўнявінены.

Сэнатар Познэр аб працэсе.

Ведамы пэпэсавец сэнатар Познэр, прыехаўшы ў Горадню, пацікавіўся пасьпэці паглядзець на вялікі працэс „камуністаў“, які толькі што адбыўся тамка. Вось, якія ўражаньні гэтага наглядчыка.

КАРЭС ПАНДЭНЦЫ

Добры прыклад косаўцаў.

(в. Любішчыцка, Косаўскага пав.).

Дзякуючы арганізацыйнасьці і актыўнасьці Т-ва Бел. Школы наша вёска пачала прабуджацца ад цяжкага сну. Так да новага году пастаўлены былі тры спектаклі; на якіх былі згуляны такія п'есы: „Страхі жыцьця“, „Модны пляжчок“ і „Калісь“ разам з некалькімі жартамі. У апошні час стала выступаць на сцэну і наша маладое пакаленьне з дэ-клямацыйнамі: гэта дзеці школьнага веку. На кожным спектаклі народу было вельмі шмат—гэта пераважна сяляне з нашай і вакаліч-ных вёсак. Ня глядзячы на тое, што треба было заўсёды плаціць 30 проц. ад чыстага збору ад спектаклю за памешканьне—усёж-такі аставалася і сабе, так што навет за кароткі час здалелі выпісаць кніжак для бі-бліятэкі-чытальні.

Апрача таго, у апошні час у шырокай густцы нашага сялянства зьявілася адчу-ваньне патрэбы падтрымоўваць добрыя пачы-наньні ўсімі іншымі спосабамі. Так напры-клад вёска наша прадляла падлясьнічаму пра-ва на палываньне на нашых балотах. Перш за-звычай гэтыя грошы прапіваліся, а цяпер на агульным сходзе вёскі 6./ІІІ. 1927 г. ад-нагалосна пастанавілі ўсю суму ў ліку 130 золотых перадаць на культурна-асьветныя мэ-ты Гуртка Т-ва Беларускае Школы ў нашай вёсцы.

Далей ідзе яшчэ вельмі яркавы пры-клад. З даўніх часоў у нашай вёсцы вёўся звычай браць з маладых грошы на „паваро-тнае“, якія прапіваліся моладзьдэю, што бы-ла на выселлі. Цяпер-жа грошы гэтыя адда-юцца на культурна-асьветныя мэты і ўжо такіх грошай з выселляў маем 14 эл. Такім чынам на змаганьне з цемрай ахвяравана грамадзянамі нашае вёскі ўжо 154 эл.

Шчырая Вам падзяка, грамадзяне з вё-скі Любішчыцы,— барацьбіты з цемрай! Няхай па вшаму прыкладу пойдучы усе сыны на-шае многапак тнае Бацькаўшчыны-Беларусі!

Груман.

Ад Рэдацыі: Зьмяшчаючы ня раз ужо карэспандэнтцы з Косаўскага павету, выка-зываючы падобныя прыявы грамадзкае сь-вядомасьці—звяртаем асабліваю ўвагу гра-мадзян-чытачоў на гэту карэспандэнтку, каб пабачылі яны, на колькі ўжо разумеюць спра-ву нашы беларусы ў многіх кутках і каб пашлі за іхным прыкладам.

Нашае школьнае выхаваньне.

(З м. Парэчча, Горадзненскага пав.).

Ня скрыўдзіў і нас Бог „ukochanej“ шко-лай. Насупроць і „powszednia“, і „7-u klaso-wo“ і „pauczycieli“ амаль ня ўсе „galilejszcy“, а, галоўнае — парадкі, пэўна, галілейскія. Та „kierownik chory“, то „kierownikowa chora“ (яна жа наўчыцелька), то „kierownik pojedna do Grodna“, то „kierownikowa“, то „zedy u kie-rownikowej bola“, та яшчэ якое там ліха, — а дзеці як ня вучацца, так ня вучацца. А калі і пойдучы ў школу, дык праз якіх дзьве гадзіны назад ідуць. Толькі і пасьпеюць, што сабаку або лісу з паперы выразаць ды на паперу-ж наляпіць. Зімою ў клясах такі холад, што дзеці змушаны сядзець у вош-ратцы з сціснутымі рукамі і тварамі пры 5°—3° ніжэй нуля. Затое і вучаюць добра пры такіх парадках: так добра, што за 3—4 гады дзеці ані чытаць, ані пісаць, ані лі-чыць добра ня ўмеюць. Бываюць у нашай школе і „самаахвотныя“ ахвяры, як на біблі-ятэку школьную, або на перагародку ў класе, пры чым такія ахвяры амаль не па сэк-вэстратарску спяганяюцца з дзяцей. Цяпер, чэтно, кіраўнік думае ўзяць плату з дзя-цей за карыстаньне школьнае бібліятэкаю. І нікому да гэтага дзела няма, хоць ёсьць і школьны інспэктары і іншыя ўлады.

„Нецярплівы“

Працэс „49“.

(Гм. Руднікі, Пружанскага пав.).
Сяляне з Пружаншчыны атрымалі акт

Ен сьцьвярджае з усеі павагай, што на-лаве абвінавачаных у Горадні было мала, ах, як мала камуністаў! Першы пагляд на таў-пу зьбітых у купу ды размаўляўшых між сабой абвінавачаных рабіў уражаньне—школь-най лаўкі. Першы водгук маёй сьвядомасьці быў: „Ах, якія-ж гэта дзеці!“ Пасьля толькі наглядчык разглядаў паміж „вучня-мі-дзяцямі“ некалькі „рэпэтытараў“ ды адна-го лыска „вучыцеля“.

„Уся гэтая маса моладзі паходзіла з Скідэля, дзе няма фабрыкаў, дзе няма арга-нізаваанай ды распаліткаванай (так кажа — пэпэсавец, праўда — сэнатар...) работніцкай клясы. Быў гэта пастроў збор маладых хла-пцоў беларускіх ды маладых жыдоў“.

Далей аўтар піша аб тым, што вастрог для гэтай няспэды, але нека дзіўна „дась-пяваючай“ у Польшчы да вастрогу, моладзі зьяўляецца найлепшай школай, якая ўжо запраўды выдзе беспаваротна — у актыўныя камуністы.

Водгук ліквідацыі „Грамады“.

Надочычк вайсковы суд разглядаў спра-ву аднаго жаўнера з аднёй напшыўкай з 29 п. палывое артылерні, які пасьля арыштаў з 14 на 15 студзеня с. г. прыйшоў у Гора-дзненскі Пявэтовы Камітэт „Грамады“ купіць газету і быў заарыштаваны, як купляў газе-ту. Ен засуджаны на 6 гадоў турмы.

Молат.

Да ўсіх сяброў Т-ва Бел. Школы

ў справе сяброўскіх складак і матар'яль-нага падтрыманьня Т-ва наагул.

Грамадзяне! Калі ў свой час Т-ва Бел-ларускае Школы зьявілася з заклікам складаць дэкларацыі на родную беларускую школу, вы, сьвядомыя патрэбы свае роднае школы, адклікнуліся на гэты заклік, як адзін, і, ня глядзячы на перашкоды, што спатыка-лі Вас на кожным кроку, споўнілі свой гра-мадзкі абавязак. Галоўна Управа Т-ва Бел. Школы зьявілася да Вас таксама з заклі-кам арганізаваць Гурткі Т-ва, бібліятэкі і Народныя Дамы. І на гэты кліч Вы адклі-нуліся і цэлымі грамадамі пачалі запісваць-ца ў сябры Т-ва і заняліся гэтай працаю. Вынікам гэтае працы ёсьць тое, што ўжо цяпер Т-ва Бел. Школы налічае да дзеся-цёх тысяч чаў сяброў, да 400 гурткоў, да 100 бібліятэк-чытальняў і да 25 Народных Да-моў. Такім чынам Т-ва Бел. Школы ахапіла шырокую беларускую народную густчу, ста-ла масавай арганізацыяй, за апошняга паў-года свайго існаваньня. Гэты рост Т-ва па-казаў, што можна зрабіць супольнымі сіламі пры сьвядомасьці сваіх патрэбаў і пры жа-даньні. Але цяпер ужо мала таго, каб толь-кі старацца павялічыць лічбу сяброў Т-ва, найбольшую ўвагу треба зьявіць на ўзма-цаваньне яго. Треба старацца, каб гэта дзе-сяцітысячная густча сяброў Т-ва ня была толькі зарэгістраванай на паперы, а каб усі-мі магчымымі спосабамі праводзіла ў жыць-цё мэты і заданьні, выстаўленьня Т-вам пры арганізацыі. У статыце Т-ва ўсе гэтыя мэты і заданьні азначаны зьольшлага, а ў хуткім часе Галоўна Управа апрадуе падрабна праграму асобных устаноў Т-ва. Але, каб правясыці іх у жыцьцё — треба, каб кожная ўстанова была здольнаю да гэтага, дзеля чаго треба консалідаваць усе здоль-ныя да працы сілы, а галоўнае ўзмацаваць матар'яльна ўсе ўстановы Т-ва: і Гурткі, і бібліятэкі-чытальні, і Народныя Дамы. Дзеля таго ўсе сябры Т-ва мясцём яшчэ большую ўвагу зьявіць на сяброўскія складкі і на-агул да жыцця вучасця ў працы мясцём дадаць яшчэ чым больш грамадзкае грош-вае ахвярнасьці. Грамадзяне! Памятайце, што, калі мы самі сабе не паможам — нішто нам не паможам!

Хай будзе нам ведама, што ўсе адра-джаючыся народы: Чэхі, Сэрбы, Паліякі, Ук-раінцы і інш., ня маючы сваіх школаў і культурна-асьветных арганізацыяў на ўтры-маньні гаспадарства, у якім яны жылі—сва-імі ўласнымі сярэдкамі ўтрымлівалі і пачат-ковыя, і сярэднія і вышэйшыя школы і здо-лелі іх разьвіць так, што сталі яны ня ні-жэй, як урадовыя, чужыя ім школы. З гэта-га відаць, на колькі іх грамадзянства разу-мела свае неабходныя патрэбы і на колькі ў яго была разьвіта ахвярнасьць. Хай жа сьвятлейшыя чыны гэтых народаў і для нас, у дзякі для нас час будучы добрымі пры-кладамі.

і абавязкаў, якія даюцца ім статамат, яны яшчэ маюць асаблівыя правы і абавязкі: высвятляць свае культурныя патрэбы, каб кіраўнічаны органы Т-ва мелі магчымасьць прытарнавацца да гэтых патрэбаў і такім чынам здаволіць беларускае грамадзянства і азьдэёеьніць свае мэты.

Наша мэта — самаасьвета.
Наш доўг — арганізаваць не для добра Беларускага Народу.

Горадзненская Аіружная Управа
Т-ва Беларускае Школы

Бібліятэка-чытальня ім. Ант. Луцкевіча.

Страляцкім Гуртком Т-ва Беларускае Школы, гміны Скідэль, адчынена ў вёсцы Стральцох бібліятэка-чытальня, якаяра да-волі значна пашыраецца і ўжо мае каля 70 кніг беларускіх, расейскіх і польскіх. Зага-дчыкам выбраван актўны сябра Хьдлар Яку-сэвіч, ведамы нашай ваколіцы сваёю міну-шваю працаю ў ліку найвыдатнейшых зма-роў-беларусаў нашае вёскі і гміны. Гурток надаў ёй імя „Бібліятэка-чытальня ім. Анто-на Луцкевіча“. Гурток шле сваіму найвы-датнейшаму дзеячу Заходняй Беларусі А. Луцкевічу шчырую падзяку за ахвяраваньне ім трох кніг і жадае яму здароўя і пасьпе-ху ў так пладатворнай працы ўжо адра-джомай Бацькаўшчыне.

Страляцкі Гурток
Т-ва Бел. Школы.

Усячына.

Вера ў чарта ў XX веку.

„Роботнік“ друкуе точны тэкст умат-ываванага прысуду, які выдаў Быдгоскі А-кружны Суд — „ад імя Рэчыспалітан Поль-скай“—проці косяндза так зван. „Нацыяналь-нага Польскага Касьцёлу Завадзкага. Як ведама, гэты Касьцёл не прызнае начальства Рыму ды Папы, як і ўзаема ня прызнаю Рымам. Нядаўна гэты „Нацыянальны Польскі Касьцёл“ прызнаў над сабой праваслаўную духоўную ўладу, інакш кажучы — аргавіза-цыйна аб'яднаўся з „Аўтакефальнай Права-слаўнай Царквой“ у Польшчы... У матывах прыговору газорыцца аб тым, што косяндэ Завадзкі „арганізаваў недавою: оны рэлігійны саюз пад назовам „Нацыянальны Польскі Каталіцкі Касьцёл“,—пры чым Суд пазывае-ца тут на арт. 115 Канстытуцыі, якая якраз „гарантуе вольнасьць рэлігійнага сумленьня“ ды запэўняе, што „ніводзін грамадзянін ня

Грамадзяне! Нас, разумеючых свае па-трэбы, патрэбы роднае школы і асьветы на-агул не адзікі, а тысячы. Доказам гэтага можа служыць хоць-бы і тое ходаньне, якое мы вялі і выдзем за родную беларускую школу, і тая лічба сяброў, якую мае цяпер ужо Т-ва Беларускае Школы. Калі мы ўсе будзем унасьці акуратна сяброўскія складкі, хоць па гэі мінімальнай норме, якая вызна-чана ў Статыце Т-ва (50 грошай за месяц, або паўтара проц. ад месячнага заробку), то ўжо назьбіраецца вялікая сума, маючы якую, мы зможам шпэрака павясыці сваю працу.

Дык усе Грамадзяне, сябры Т-ва Бел-ларускае Школы, як адзін, уносьце сяброўскія складкі самі і падгавайце да гэтага другі! Незабывайцеся, што грамадзка ахвярасьць ёсьць асновай усяе нашае працы, ёсьць ас-новай нашага ішчасьця, нашага дабрабыту, што без грамадзкае ахвярнасьці мы ніколі не даб'ёмся спаўненьня нашых сьветлых ідэалаў.

Дык не жалеіце ж самі сабе! Мы відзім, што навет народы ў сваіх дзяржавах ахвя-роўваюць на свае культурныя і грамадзкія патрэбы вялікія сумы грошаў, ня глядзячы на тое, што маюць урадовыя школы ўсяля-кага тыпу. Відзець гэта можам і на цялякох, якія, маючы польскія ўрадовыя школы ў сва-ім краі і ў нас—апрача гэтага маюць яшчэ і розныя прыватныя культурна-асьветныя ўстановы, на якія яны ахвяроўваюць знач-ныя сумы. Што-ж казаць тады нам белару-сам, нам, не гаворачы ўжо аб сярэдніх і вы-шэйшых, ня маючым пачатковых школаў... гэтай мінімальнай патрэбы кожнага народу, і найбольш адсталага ў культурным сьвеце. Не забывайцеся, што ў нас такі вялікі про-цент няписомных (ад 70 да 80 на 100 ча-л-вак). Дык што-ж, мы будзем цяпершэ гэту ганьбу і крыўду і на далей? І на далей ня будзем даваць сваім дзецям і сабе асьветы? Не! Станоўча не!

А калі не—дык не пажалеем жа ахвяр-насьці на сьвятую нам, культурна-асьветную справу.

Заклік гэты адносіцца ня толькі да ся-броў Т-ва Беларускае Школы. Заклік гэты адносіцца да ўсіх беларусаў, да ўсіх грама-дзян, якія разумеюць, што такое для нас асьвета, незалежна ад таго, дзе яны, ці ў краі, ці заганіцай у Эўропе, ці ў Амэрыцы. Няхай і тыя, што знаходзяцца заганіцай і відзяць, як жыюць людзі, усюмяць пра-свой родны Край, пра свой родны Народ і хай прыпомняць, у якой цемры яны пакінулі яго, ад'яжжаючы з Краю. А, прыпомнішы, хай не адмовяцца памагчы ахвярамі тым высілкам, якія робяць цяпер Т-ва Беларускае Школы, ходаньне з найстрашнейшым во-рагам нашым—з цемрай.

Дык у добры час! Хай словы гэтыя не адпадуць, як гарох ад сьцяны, ад кожнага грамадзяніна, а хай запалюць яму глыбака ў душу, каб давясці да добрага чыну, да якога тут робіцца заклік.

Галоўная Управа Т-ва Белар. Школы
ў Вільні, вул. Сьв. Ганны 2—3.

можа быць абмяжаваны ў сваіх правах з прычыны сваіх рэлігійных перакананьняў“, ды што „дзяржава ня можа адмовіць лега-лізацыі ніякаму рэлігійнаму саюзу, калі яго мэты не парэчаць маралі і істнующим зако-нам“. Ко. Завадзкі рабіў усё, што робяць ішчыя духоўныя асобы ў сваіх царквох: ха-ваў хрысьціў, вянчаў і г. д. Ко. Завадзкі, апрача таго, у сваіх казаньнях ды прамовах вёў вострую палеміку проці Рымска каталі-кага касцёлу, даказываючы, што той пасту-пае нягодна з Эвангельлем, што „рымска-каталіцкі ксяндз не спаўняюць сумленьна сваіх абавязкаў“. Урэшце, ко. Завадзкі „сум-ляваўся ў догмаце непамыльнасьці Папы, у догмаце багрэшнага ды божскага зачацьця Багародзіцы, крытыкаваў навуку рымска-каталіцкай царквы аб імшы ды прычыў існаваньню сатаны (чарта) і вечнай кары (па сьмерці)“...

ДРУГАЯ КНІЖКА

ілюстраванае часопісі для дзяцей

„ЗАРАНКІ“

вышла з друку 14 га красавіка.

— Бесплатна рассылацца ня будзе. —

Рэдакцыя проіці усіх, жадаючых мець

„ЗАРАНКУ“, пасьпяшыць ПРЫСЛАЦЬ

ПАДПІСНУ.

Падпісная цена 1 золты на 3 месяцы.

АСОБНЫ НУМАР 35 ГР.

Рэдакцыя і Адміністрацыя:

Вільня, Віленская вул. 12—6.

ВЫИШЛА З ДРУКУ

і прадаецца ў Кнігарні Белар. Выд.

Таварыства

Вільня, Вострабрамская № 1

„ПАЎЛІНКА“

оцэны з пляхоцкага жыцьця ў 2-х акт.

Яніні Купалы.

— ЦАНА 70 ГР. —

З перасылкай на пошце 85 гр.

Казаным друкам 1 эл. 15 гр.